

De multidisciplinaire verkenning die in *Lichaam en Geest* (Bartels, Van Baak, Van Heusden en Wildevuur 2006) begon, wordt hier voortgezet, en verder toegespitst. Het Lichaam heeft plaats gemaakt voor Cognitie, Geest is Cultuur geworden. Cultuur in brede zin omvat alles wat mensen maken, denken en doen — mensen maken cultuur, en omgekeerd maakt de cultuur mensen. Maar wie cultuur

bestudeert, ontdekt vroeg of laat dat het geen ‘ding’ is, dat we als het ware buiten onszelf kunnen bestuderen. Cultuur blijkt pas te bestaan wanneer het als zodanig door mensen wordt geconstrueerd, in een cognitief proces, dat zich afspeelt in het brein. Bij dit cognitieve proces lijken tekens - zoals beelden, gebaren, symbolen, diagrammen - een cruciale rol te spelen. De mens onderscheidt zich van andere dieren door zijn tekengebruik - hij is het ‘animal symbolicum’ (Cassirer, Donald, Deacon en vele anderen). Tekens zijn de bouwstenen van beelden, taal, religie, kunst, techniek, wetenschap, filosofie, enz... Maar wat zijn tekens precies? En hoe is het vermogen om tekens te gebruiken in het menselijke brein ontstaan? Hoe maakt ons brein cultuur, en hoe verhoudt die cultuur zich tot wat (nog) geen cultuur is?